

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecia), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Coăreana, Coșrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hașegana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Șoimul (Vașcău), Sebeșana (Sebeșul săs.), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Sylvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăneana, Țibleșana, Timișana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgneana.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Partea noastră la împrumuturile de războiu.

În raportul despre activitatea «Solidarității» asupra anului trecut, am amintit, că prin băncile noastre românești s'a subscris din împrumuturile de războiu de până acum aproape opt milioane de coroane. Rezultatul acesta va trebui, desigur, să mulțumească pe oricine. El va trebui să mulțumească chiar și pe cei mai pretensivi, mai cu seamă dacă vor considera puterile și mijloacele mai puțin decât modeste ale băncilor noastre față de marile finanțe ale băncilor capitaliste, puteri și mijloace, cari abia fac 2% din afacerile și capitalurile tuturor institutelor de bani din patria noastră. Și cu toate acestea, prin mijlocirea acestor bănci, cari ocupă — cum vedem — un loc atât de disparent în finanțele organizate ale patriei noastre s'au subscris și plătit opt milioane de coroane. În proporție deci, o sumă cu adevărat mare și frumoasă!

Ar fi însă o greșeală a crede, că cele opt milioane mijlocite de băncile românești pentru împrumuturile de războiu, ar fi tot ce a semnat și plătit poporul nostru din aceste împrumuturi. Nu! Suma totală trebuie să fie cu mult mai mare și tot ce regretăm este, că nu avem posibilitatea a o stabili în mod de tot exact. Sunt sume foarte însemnate, cari s'au semnat din împrumuturile de războiu, dar cari — din diferite motive — nu s'au putut mijloci prin băncile noastre românești. Între acestea aparțin în prima linie subscripțiunile comunelor de pe teritoriile locuite de poporul nostru, subscrip-

țiuni, cari numai în minimă parte s'au finanțat prin băncile române. Cauza? Faptul bine cunoscut din trecut, prin care în unele părți comunelor li s'au interzis a-și plasa banii la băncile naționalităților. În alte părți iarăș, chiar dacă nu li s'au interzis, comunele s'au văzut îndemnate a-și așeza depunerile la alte bănci, prin cari s'au făcut acum, desigur, și subscrierile la împrumuturile de războiu. În rândul al doilea urmează subscripțiunile consistoriilor și fundațiilor române, subscripțiuni cari se urcă la sute de mii și din cari multe s'au mijlocit prin bănci străine. În sfârșit urmează acei mulți proprietari, comercianți și întreprinsători români, cari lucrează și cu alte bănci și prin cari încă vor fi subscris pentru împrumuturile de războiu.

Considerând momentele din cele precedente, rezultă clar pentru ori și cine, că suma finală a subscripțiunilor românești din împrumuturile de războiu trebuie să fie neasemănat mai mare ca cea mijlocită de băncile noastre. În mod empiric dedusă, ea trebuie să fie de cel puțin 3—4 ori mai mare. Ori, o astfel de sumă — față de forțele economice modeste ale poporului nostru — cu drept cuvânt se poate numi mare și frumoasă. La judecarea ei nu trebuie să se uite, că suma aceasta considerabilă a dat-o acela dintre popoarele țării și monarhiei, care — sub raport economic — are situațiunea cea mai puțin favorabilă. Și cu drept cuvânt. Căci față de noi, compatrioții noștri maghiari și sași au de exemplu o situațiune economică neasemănat mai bună. Averele lor mobile și imobile fac înzecit și însutit

ca ale țărânilor noastre cu căsuțele ei umile și cu proprietățile de pământ pulverizate. Sârbii, Șvabii și Bunevații — deasemenea sunt mai bine situați decât noi. Iar de popoarele Austriei, cu industria și comerțul lor înfloritor, nici nu mai vorbim. Noi suntem cei din urmă. Și cu toate acestea ni-am luat și noi partea noastră, parte bună și cinstită din împrumuturile de războiu. — Intre astfel de împrejurări deci participarea poporului nostru la împrumuturile de războiu este dovada cea mai eclatantă a netăgăduitelor sale sentimente de datorință și jertfă față de patria și monarhia noastră.

În curând va urma însă al treilea împrumut de războiu. Suntem siguri că poporul nostru își va face și față de acesta datorința cu devotament și cinste. Astfel orice îndemn din partea noastră ar fi de prisos. Cu toate acestea ne ținem de datorință a îndemna corporațiunile și pe fruntașii noștri, ca nu numai să subscrie ei înșiși, ci să facă și să îndemne și pe alții să participe la noul împrumut. Să participe în prima linie aceia, cari au profitat mai mult din împrejurările actuale, înțelegem aceia cari prin liferări și lucrări pentru armată au ajuns la numărare excepțională. Să participe apoi proprietarii și economii noștri, cari cu prețurile urcate ale vitelor și produselor deasemenea au ajuns la bani și în fine să participe și țărânilor noastre cu sume fie cât de mici, căci și ea dispune azi de numărare. Noi nu avem capitaliști, ca alții, cari cu milioanele, ce le pot subscrie să orbească lumea și să scutească pe cei mulți, mici și mărunți să-și facă datorința. La noi din puțin trebuie să se facă mult și tocmai de aceia fiecare trebuie să subscrie și să participe la acoperirea noului împrumut. În scopul acesta fruntașii noștri vor trebui să facă o întinsă propagandă. Să facă aceea ce a făcut de exemplu una dintre băncile noastre din mărginime, care a isbutit să acvireze subscrieri din fiecare comună a cercului său de activitate și care s'a îngrijit ca și finanțarea sumelor subscribe să o facă astfel încât subscrierilor să fie cât mai ușurați cu plățile, la cari s'au îndatorat. Din cercul acestei bănci aproape nu a rămas om, care, dispunând de mijloace, să nu fi subscris ceva. Dar ca să ajungă asemenea rezultate a trebuit muncă și interesare, dela care nu s'au dat înapoi. Nu se vor da nici în viitor și dacă și alții le vor urma exemplul, să fim siguri că și la noul împrumut poporul nostru va rămânea la locul, la care a stat până acum.

Ioan Micu Moldovanu.

— Ca exemplu de hărnicie și cruțare. —

Ținem, că la trecerea din viață a acestei personalități, în adevăr rare, „Revista Economică“ nu se poate mulțumi cu publicarea scurtului necrolog dat în numărul precedent. Vieța acestui distins bărbat al neamului nostru merită să fie apreciată cât mai bine, și din punct de vedere economic. Este o datorință să facem aceasta, pentru că vieța lui I. M. Moldovanu este bogată în fapte, cari trebuie să fie pentru noi toți un exemplu vrednic de urmat.

Îștit din popor, ca aproape totalitatea intelectualelor noștri, Ioan M. Moldovanu se ridică la cele mai înalte trepte ale vieții. Și se ridică numai prin înalta sa vrednicie.

Solid, harnic, cruțător, cumpătat, riguros față de sine și față de alții, acest om al lui Dumnezeu, la început cu un salariu de abia de câteva sute de floreni, face ceea ce, la noi, doară nimeni altul nu a putut face.

Prin calitățile sale rare deschide căi nouă de progres pentru neamul nostru și, în același timp, adună însuș ca o albină, pentru că la moartea sa să poată lăsa avere de aproape *un milion coroane* spre scopuri de cultură și binefaceri, făcându-și numele neperitor și prin nenumărate alte ajutoare de zeci de mii, cu cari a sprijinit pe meseriași, pe studenți, instituțiile noastre de tot felul, sărăcimea ș. a.

I. M. Moldovanu a fost un *spirit echilibrat*, cum numai rar de tot se poate întâlni.

În viața sa privată de o simplitate antică. Simplu în îmbrăcăminte, în hrană și locuință. Aceasta trăsura caracteristică a răposatului nu se oglindește în nimica mai bine, pentru ceice nu l-au cunoscut mai de aproape, decât în dispozițiile făcute de dânsul pentru îngroparea sa.

În anii cei dinți ai profesoratului său, cu un salariu, ca acum a celui din urmă dascăl dela sate, îl vedem, pe lângă munca desinteresată din școală și pe câmpul literaturii, stăruind să înlesnească greutățile ce întâmpinau, înainte cu 50—60 de ani, numărășii elevi ai școalelor din Blaj, la procurarea manualelor de învățământ și a rechizitelor de scris și desemn; pe atunci, când în Blaj nu se afla librărie.

Tot atunci văzând cum pe piața Blajului se pornise din partea străinilor un întins negoț de bucate, a încercat și dânsul să facă experiențe pe acest teren.

Cât de salutar ar fi fost să se fi putut organiza înainte cu o jumătate de veac, în Blaj și pe alte pieți ale noastre, *comerțul de cereale*, al cărui viitor a fost întrezărit de spiritul pătrunzător al lui Moldovanu!

Spiritul său ager a apreciat în întregime, dela început, și celelalte instituții, pe cari necesitățile vieții le-au scos la iveală. La înființarea institutului „*Albina*” răposatul a fost un puternic sprijinitor și, în calitate de agent al acesteia, timp de mai mulți ani, i-a făcut servicii foarte frumoase; nu mai puțin prețioase sunt

serviciile făcute poporului, căruia i-a mijlocit împrumuturi.

La anul 1886, când curentul înființării de bănci se pornise de-a binele, atât la noi cât și la alte neamuri din patrie, Moldovanu află timpul binevenit de a se înființa o bancă de sine stătătoare în Blaj, «*Patria*», al căreia fundator și prim-director executiv a fost dânsul, cum și timp de aproape 30 de ani, neînterupt, membru în direcțiunea acesteia.

Indată după 1870 în părțile Blajului se pornește un curent foarte pronunțat pentru vinderea proprietății. Acest curent este alimentat de elementele străine de neamul nostru. Prețul de cumpărare eră atunci un preț de batjocură.

Răposatul profită de aceste împrejurări și mântuște ce poate mântui pentru interesele românești din pământul ajuns în situația de a se înstrăina cu totul. Dânsului i-au urmat și alți Români, acvirându-și frumoase proprietăți de pământ.

Și cum a procedat în privința cumpărării proprietății de pământ, așa a procedat și în privința cumpărării de proprietăți urbane în Blaj.

Chivernisitor excelent al averii câștigate, răposatul a sporit-o mereu, așa că neamul nostru trece acum în folosința unei averi considerabile, care îi va înlesni progresul, în al căruia serviciu marele mort a stat în întreagă viața sa, cu tot devotamentul și cu toată energia sufletului său mare.

*

Mare s'a dovedit acest bărbat, cum am mai spus, și prin ultimele dispoziții cu privire la îngroparea sa. Anume dispușând:

«1. *Îngroparea să fie cât se poate mai simplă și nici la un caz să nu se spezeze mai mult ca 200 (două sute) coroane, din cari 100 coroane să se dea parohului local pentru dânsul și slujitorii bisericii, unde se va întâmpla moartea mea, — iară 100 coroane să fie pentru sicriu și alte lucruri de lipsă, cari nu s'ar află la casă. Competința reuniunii să se împartă la săraci.*

2. *Să nu se dea anunțuri, nici alte semne de moarte.*

3. *Ceremonia prescrisă de biserică să o împlinească parohul locului, la care devine îngroparea mea în mod natural, deoarece statutele capitulare nu au altă dispunere.*

4. *Dacă mi se va întâmpla să mor în Blaj, tinerimea dela școli și conducătorii ei să nu se distragă dela ocupațiunile lor spre a-mi face mie pompă; că de pompă m'am ferit în toată viața.*

5. *Nici predică, nici altfel de cuvântare să nu se țină la îngroparea mea.*

6. *Rămășițele mele să se ducă la mormânt în modul îndatinat la bătrâni, adecă pe mâni și nu cu trăsura.*

7. *Monument să nu se pună la groapa mea».*

Acestea dispoziții originale și foarte caracteristice ale răposatului I. M. Moldovanu ar trebui, credem, să

devină pentru întreg neamul nostru un principiu sfânt dela care să nu se abată.

Și cu tot dreptul. Căci doară nu vedem noi abuzurile regretabile și păgubitoare, adesea dezaastroase, ce se săvârșesc în orașe și mai ales la sate cu ocazia îngropării morților, — abstrăgând dela abuzurile ce se fac din prilejul botezelor, cununilor ș. a.

O îngropare așa cum și-a dorit acest bărbat ilustru al neamului nostru, — care să nu coste mai mult de 200 coroane, să fie fără anunțuri, cu un singur preot, fără multă asistență, fără predică, fără monument la groapă, este o îngropare întru adevăr simplă, în tot înțelesul cuvântului; căci mai puțin de 200 coroane nu costă îngropăciunile celor mai de rând oameni din sate și orașe. Îngropăciunea majorității oamenilor nostri însă costă îndoit și întreit, iar a altora înzecit.

Iată deci omul, care ni-a pus pildă vie, vrednică de urmat, întreagă viața sa laborioasă și neîntrecut de simplă, închinată neamului și bisericii sale, și care și prin îngroparea sa a voit să ne dea un exemplu din cele mai înălțătoare, tocmai prin simplitatea, ordonată de dânsul, cum aveă să se săvârșească.

Ca și când ne-ar fi zis cu limbă de moarte:

Munciți din toate puterile, câștigați și păstrați!

Feriți-vă de lux, de măriri deșarte și de risipă!

Feriți-vă, mai ales, de a cheltui cu pomenile cele costisitoare și de rachiul, pe care v-ați obicinuit a-l aduce jertfă; căci cu astfel de jertfe nu se împlânzește Dumnezeu!

Apoi din mult-pușinul ce ați putut agonisi, nu uitați a contribui și pentru binele de obște!

S.

Constatări juste.

Cunoscutul economist Dr. E. Hantos, publică în Nr. 38 al revistei «*Magyar Pénzügy*» un interesant articol asupra proximalului împrumut de războiu, articol în care se relevă multe adevăruri și din care dăm și noi părțile principale în cele ce urmează mai jos:

În zilele acestea cei doi miniștri de finanțe vor prezentă popoarelor monarhiei al treilea cont al cheltuielilor de războiu. Contul acesta și de astădată, întocmai ca cele două precedente, nu va fixă o sumă hotărâtă, căci mărimea împrumutului ce se cere nu o vor stabili miniștri de finanțe. Ci sentimentul de jertfă al popoarelor din monarhie. Cu acest sentiment calculăm astăzi ca cu un factor, care nu te poate înșelă și care numai pe aceia i-a surprins, cari n'au cunoscut sau au obicinuit să bagatelizeze puterea economică a monarhiei.

Potrivnicii nostri încă în primele săptămâni ale războiului făceau socoteală cu privire la puterea materială a monarhiei, iar rezultatul calculațiunilor lor a fost, că monarhia nu are atâția bani cât îi trebuie ca să acopere cheltuielile războiului de luni de zile.

Lloyd George, acest Montecuccoli modern, cu cunoscuta lui frază a «ultimului miliard» lăsa să se înțeleagă că în calculațiunile sale a luat și posibilitatea eșofării noastre materiale. Răspunsul nostru la această desprețuire a fost 3·3 miliarde semnate la împrumutul din Noemvrie și peste 3·7 miliarde la cel din Iunie.

Șapte miliarde de coroane sună, ca și cum ar fi plăsmuite de o fantazie a mitologiei moderne, care se joacă cu cifre colosale. În fapt însă această sumă nemaipomenită a fost subscrisă și plătită la împrumuturile de războiu.

În Austria s'a subscris la primul împrumut 2135 milioane, iar la al doilea 2630; la noi la primul împrumut 1170 milioane, și la al doilea 1120. Ungaria singură deci a produs 2·3 miliarde, ceea ce e cu atât mai de mirat, cu cât la finea anului 1912 din toată datoria publică a statului de 5·5 miliarde, valorile plasate în interiorul țării nu făceau mai mult de 2·5 miliarde. Situația deci este, că din cele două împrumuturi de războiu s'a plasat în opt luni în interesul țării atâtea valori, cât s'a putut obține în decurs de patru decenii.

Rezultatul acesta este foarte ademenitor și pentru succesul împrumutului al treilea, cu deosebire dacă vom asemăna situația relațiilor de politică externă și de pe câmpurile de războiu cu cele de pe timpul împrumuturilor anterioare.

În Noemvrie 1914, când miniștrii de finanțe ai celor două state din monarhie s'au hotărât pentru emisiunea împrumutului reclamat de trebuințele armatei, războiul eră de abia de trei luni și relația dintre armatele beligerante nici pe departe nu eră așa de clară, ca să fi putut privi fără griji la cele ce vor desvoltă în viitor. Din contră împrejurările între cari s'au pornit subscrierile pentru al doilea împrumut, au fost cu mult mai favorabile. Înaintarea armatelor rusești în Carpați eră înfrântă de săptămâni de zile; aliații noștrii germani înaintau victorios pe câmpul de războiu dela apus, iar Turcii desvoltau o astfel de rezistență la Dardanele, încât puneau în uimire lumea. Dar și pregătirea economică a monarhiei s'a desfășurat în toată puterea sa. Emisiunea primului împrumut ne-a găsit în complet moratoriu, pe când la emisiunea împrumutului al doilea sistarea sistematică și treptată a moratoriului eră pornită. Economia celor două state ale monarhiei s'a întocmit pentru trebuințele schimbate ale armatei și ale poporațiunii civile.

Împrumutul al treilea ne găsește pe lângă împrejurări economice și de războiu ameliorate, în o abundență de bani, cum care alta nu a mai fost nici odată. Banii, cari caută scadențe scurte și investiții lichide, aproape nici nu se mai pot plasa. Sume din ce în ce mai mari se revarsă în caselle băncilor, fără ca acestea să le poată da mai departe din cauza lipsei de material mobil, special din cauza lipsei de cambii. Banii ce nu se pot folosi la institutele de bani din monarhie de prezent trec peste un miliard

și țin în continuă zarvă pe conducătorii de bănci. Împrumutul de războiu vine deci tocmai la timp, ca să ușureze institutele financiare de banii gata prea mulți.

Ar fi zadarnic însă, dacă și de data aceasta, ca și la ocaziile anterioare, tot numai băncile și capitalul mare ar rămâne isvoarele principale pentru subscrierea noului împrumut. Miliardele, pe cari conducerea armatei le-a cheltuit aci în țară, în mare parte au ajuns în mâna economilor, cari nu și-au luat partea nici din primul și nici din al doilea împrumut. Privește aceasta în prima linie pe aristocrația și în general societatea marilor proprietari. Iar că poporul agricol încă a înconjorat altarul de jertfă, aceasta este a se atribui nu atât lipsei de devotament, cât mai mult lipsei de cultură economică.

*

Din parte-ne avem puțin de zis. Articolul e plin de adevăruri. Aristocrația și marii proprietari să-și facă datorița. Pe lângă ei — adaogem noi — marii industriași și liferanți, cari au câștigat și câștigă sume ne mai auzite. Să nu se lase totul în sarcina băncilor, cari de regulă au subscris din împrumuturile anterioare atât cât pot suportă. Cu toate acestea vor mai subscrie. Ele însă să insiste acum să subscrie particularii.

Băncile noastre față de totalitatea băncilor din patrie.

În articolul prim din numărul nostru prezent se spune că puterile și mijloacele financiare ale băncilor noastre abia fac 2% din totalitatea capitalurilor și afacerilor dela toate institutele de bani din Ungaria, incluziv Croația și Slavonia.

Ca o dovadă a acestei afirmațiuni producem câteva date statistice comparative. Astfel:

1. Capitalul societar plătit dela toate institutele de bani a fost la finea anului 1911 — Cor. 1613 milioane. Din contră capitalul societar al băncilor noastre de aproape 33 milioane, ceea ce corespunde la 2% din totalitate.

2. Depunerile tuturor băncilor au fost la aceeași perioadă de Cor. 5003 milioane, pe când ale băncilor noastre de cca 108 milioane. Deci ceva peste 2%.

3. Profitul curat a fost la cele dintâi, la toate băncile, Cor. 214 milioane. La băncile române ceva peste 4 milioane, deci tot 2%.

4. Fondurile de rezervă ale tuturor băncilor din Ungaria fac 703 milioane. Rezervele noastre peste 13 milioane, adică și aci aproape 2%. Fondurile noastre de pensiuni de peste 3 milioane deasemenea fac 2% din fondurile tuturor băncilor, în sumă de 62 milioane.

*

Trebuie însă să remarcăm, că pe când întreg capitalul de afaceri al băncilor noastre se compune

din capitaluri proprii, depuneri și reescont și pe când capitalul procurat prin emisiuni de scrisuri fonciare e foarte neînsemnat, pe atunci celelalte bănci din patrie au o forță enormă nu numai în capitalurile lor proprii, în depuneri și reescont, ci și în capitalurile obținute prin emisiuni de scrisuri fonciare și obligațiuni comunale.

Astfel băncile românești, mai bine zis „Albina” căci numai ea emite scrisuri fonciare, abia au putut obține pe această cale un capital de 11 milioane, în vreme ce toate băncile din patrie au 3583 milioane. Deci noi nu avem din totalitate nici măcar $\frac{1}{3}$ din un procent.

Faptul acesta, considerabilul capital de durată lungă, obținut prin plasarea norocoasă a atâtor scrisuri fonciare și obligațiuni comunale, pune băncile românești în o și mai mare inferioritate financiară față de băncile din întreaga țară. Procentul de 2% ce-l reprezintă băncile noastre cu privire la capitalul social, depuneri și celelalte poziții amintite mai sus se reduce foarte mult dacă considerăm totalitatea capitalurilor de afaceri. Iar ca o dovadă fie-ne permis să amintim, că pe când activele băncilor din patrie — active în care nu sunt luate cambiile de portofoliu reescontate — fac 13,131 milioane, pe atunci ale băncilor noastre — deasemenea fără cambiile reescontate — abia ating cifra de 200 mil., deci abia fac $1\frac{1}{2}\%$. Aceasta este deci raportul cel adevărat dintre puterile și mijloacele băncilor noastre față de băncile din întreaga țară.

Bilanțul general al băncilor noastre pe an. 1913.

În alt loc al revistei noastre publicăm bilanțul general al băncilor noastre dela finea anului 1913. Acesta este bilanțul, care a premers războiului european, adevărat ultimul bilanț, încheiat în vremuri normale. Desigur deci, că acest bilanț, care reoglindește activitatea finală de câteva decenii de muncă liniștită și continuă a institutelor noastre financiare, prezintă un deosebit interes. El va fi un document al vremii, un hotar între două epoci: una înaintea evenimentelor din anul trecut și alta după aceste evenimente, cari desigur vor schimba multe în activitatea economică a popoarelor.

Comparat acest bilanț cu bilanțul general de pe anul precedent, dela finea lui Decembrie 1912, ne dă următoarele schimbări:

1. Capitalul societar al băncilor noastre a crescut dela Cor. 34.127,372 la Cor. 34.924,476, adevărat cu Cor. 797,104.

2. Fondurile de rezervă generale și speciale deasemenea au crescut dela Cor. 13.081,971 — la Cor. 14.096,795 —, adevărat cu Cor. 1.014,824 —. Rezultă deci că fondurile de rezervă s'au augmentat mai mult chiar

decât cifra cu care s'a urcat capitalul societar. Rezervele fac 43% dela capitalul societar.

3. Fondurile de pensiuine încă au o creștere dela Cor. 3.026,688 — la Cor. 3.221,029 —, adevărat de Cor. 194,341 —. Adăogată și această cifră la cifra, cu care s'au augmentat rezervele generale și speciale, rezultă că băncile noastre au pus deoparte, ca rezerve, în un singur an peste 1.200,000 — cor.

4. Depunerile și reescontul băncilor noastre însă au scăzut. Depunerile din cauza crizei economice, care, cum știm, a domnit și în 1913, iar reescontul din cauza tendinței băncilor de a-și reduce angajamentele passive. Cele dintâi au scăzut dela Cor. 113.538,172 — la Cor. 109.248,724, adevărat cu Cor. 4.289,448, iar reescontul s'a redus numai cu cea 500,000 — cor.

5. Reducându-se depunerile, natural, a trebuit să se reducă și ramul principal al afacerilor active dela băncile noastre, escontul de cambii al lor. Acesta a scăzut dela Cor. 117.541,855 — la Cor. 113.032,635 —, adevărat cu Cor. 4.509,220 —. Tot asemenea s'au redus creditele personale dela Cor. 7.228,504 — la Cor. 5.894,633, adevărat cu Cor. 1.333,871 —. În sfârșit s'au redus și creditele de cont-curent cu aproape Cor. 500,000 —.

6. Singurul ram de afaceri active, care arată o creștere față de trecut este escontul hipotecar. Acesta a crescut dela Cor. 38.222,515 — la Cor. 40.455,274 —, adevărat cu Cor. 2.222,515 —.

7. Profitul curat, deși cele mai multe din afaceri s'au redus, a crescut dela Cor. 4.081,764 — la Cor. 4.561,962 —, deci cu Cor. 480,198 —. Creșterea profitului se explică în prima linie prin augmentarea capitalelor de rezervă, cari mai toate sunt libere de interese și deci venitul lor sporește câștigul curat. Se explică apoi și prin faptul, că în 1913 banii au fost mai scumpi ca mai înainte și deci și venitul de interese mai urcat.

Totalul activelor arată o scădere de aproape 48 mil. cor.

S'ar părea, că reducându-se afacerile și cu ele activele băncilor noastre, am avea de înregistrat un regres între bilanțurile generale dintre anii 1912 față de 1913. Aceasta este o aparență numai. Progresul în afacerile de bancă nu este nici când determinat de mărimea activelor. Adevăratul progres constă în consolidarea afacerilor și în augmentarea rezervelor. Din acest punct de vedere privit bilanțul anului 1913, arată un netăgăduit progres față de trecut. Urcarea considerabilă a rezervelor și reducerea angajamentelor passive este fără îndoială un moment de consolidare financiară, în care rezidă progresul anului încheiat la 31 Decembrie 1913. Tot ca un moment de progres este a se considera și urcarea profitului curat, care apare cu atât mai favorabil cu cât interesele transitoare active și passive s'au menținut la proporția lor din trecut.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 1 Octomvrie 1915.

În piața internă și externă financiară nu se observă nici o schimbare deosebită. Discutul privat se menține la limita din trecut 4% la Berlin și $4\frac{5}{8}\%$ la London. La noi cambiile de prima bonitate s'au scontat cu $3\frac{3}{4}\%$, iar cele de portofoliu tot ca în săptămâna trecută cu $4\frac{1}{4}\%$.

În piața internă domnește o continuă abundență de numerar, care cu greu își află plasament. Se menține tot mai mult știrea, că Banca Austro-Ungară își va reduce etalonul, care de prezent este de 5%.

CRONICĂ.

Taxele de export. Sub acest titlu scrie „Argus“, foaia comercială din București următoarele observări juste:

În vremuri normale, cui i-ar fi trecut prin minte să greveze producția agricolă a țării cu taxe de export? Condamnate de cele mai elementare principii de economie politică, asemenea taxe, dacă ar fi fost puse, n'ar fi putut să dănuiască un singur moment în fața furtunei de protestări ce ar fi provocat.

Trăim însă în vremuri anormale, și se pare că în aceste vremuri se poate lua ori și ce fel de măsuri, ori și cât de nechibzuite ar fi ele. Este o eroare profundă.

Dar în definitiv ce a putut determina punerea taxelor de export? În primul rând — s'a afirmat, — nevoia de a ne procura prin mijlocirea lor aurul trebuincios târgului monetar. Motivul acesta este lipsit de seriozitate. În adevăr, aurul trebuincios târgului monetar ni l-am fi putut procura și pe altă cale, de pildă punând fiecărui exportator, agricultor sau comerciant, obligațiunea ca o parte din valoarea produselor exportate să fie depusă la stat sau la Banca Națională în aur, contra bilete de bancă.

În al doilea rând, nu s'a ascuns, nici nu se putea face de altfel, caracterul fiscal al acestor taxe. Din cauza războiului, veniturile statului sunt într-o scădere simțitoare, venitul vămilor cu deosebire. Și atunci s'a născut ideea umplerii golului financiar prin taxe de export.

S'a zis: prețul cerealelor în străinătate este foarte ridicat, de ce ar profita numai agricultorii, iar nu și statul, care are atâtea nevoi de satisfăcut, în timpurile tulbure de azi.

Raționamentul apare foarte logic. Decât, lucrurile au ieșit pe dos.

Statele străine, unde socoteam să putem desface produsele noastre, au luat măsuri în privința urcării exagerate a prețului cerealelor, fixând prețuri maxime. Și iată că, din această cauză, taxele noastre de export au ajuns să constituie un obstacol foarte serios pentru scurgerea producției în străinătate. Fiind date prețurile maxime din monarhia vecină pe deoparte, iar taxele noastre de export fiind pe de altă parte atât de ridicate, este foarte firesc ca producătorul să nu găsească nici o conveniență spre a-și vinde marfa. În ce privește Germania, unde prețurile sunt și azi remuneratorii, este cunoscut că nu putem ajunge până acolo, din cauză că regatul vecin nu permite transițarea produselor noastre înainte de a fi naționalizate la dânsii. Să-i constrângem să o facă. Cum?

Rezultatul taxelor de export: nici statul nu-și umple golul bugetar, dar nici agricultorii nu-și desfac produsele agricole. Cum e mai rău.

*

„Severineana“, societ. comercială în Caransebeș. Zilele trecute am fost primit la redacție un apel, scris de mai mulți intelectuali români din Caransebeș, în care se arată, că „Severineana“ ar cheltui prea mult pentru plățile funcționarilor, prin ce se mistue venitul și nu se produce profit pentru acționari, cari pentru anul trecut nu au câpătat nici o dividendă. În urmare solicită pe acționari să participe la proxima adunare sau, împiedecați fiind, să deie plenipotențe unuia dintre subscriitorii apelului (D-lui Dr. Gh. Labonțiu) în scop de a coopera la o îndreptare spre bine a lucrurilor dela „Severineana“. Apelul acesta a fost publicat și de ziarul „Românul“.

Ca răspuns la acest apel primim la redacție Nr. 37 din „Foaia Diecezană“, ce apare în Caransebeș, în care se publică un articol lămuritor asupra afacerilor dela „Severineana“. Se arată, că direcțiunea societății își face conștiincios datoria, și că direcțiunea și președintele ei au meritul de a fi adus „Severineana“ în o stare înfloritoare, ceea ce va dovedi bilanțul pe 1914—1915, ce se va publica în curând. Acest bilanț — continuă articolul din chestie — se încheie cu un profit considerabil, care va compensa pe acționari pentru trecut. În fine o adresă a direcțiunii, ce am primit azi ne comunică, că salariul președintelui a fost votat cu unanimitate de adunarea generală, la care au participat cu votul lor și subscriitorii apelului.

În fața acestei situații recomandăm acționarilor „Severinenei“ să participe în persoană la adunare, să se convingă înșiși de starea adevărată a lucrurilor.

*

Al treilea împrumut de război în Germania. După informațiunile ziarelor străine și al treilea împrumut de război german a avut un succes neașteptat. S'au semnat 12 miliarde și 30 milioane de mărci, ceea ce face aproape 16 miliarde de coroane. Acesta este un rezultat strălucit, care pune încă odată în evidență extraordinara putere economică și financiară a mării

împărății germane. Pune însă în evidență și patriotismul sincer și încrederea desăvârșită a cetățenilor germani în isbânda finală a războiului european.

Din toate trei împrumuturile, Germania a obținut dela cetățenii săi prin subscripțiune publică aproape 30 miliarde de mărci.

*

Circulațiunea de bancnote. După datele recente publicate de oficiul statistic central din Budăpesta, circulațiunea de bancnote între anii 1906 — 1911 a fost următoarea:

în 1906 au fost în circulație	1982 mil. cor.
„ 1907 „ „ „ „	2028 „ „
„ 1908 „ „ „ „	2112 „ „
„ 1909 „ „ „ „	2188 „ „
„ 1910 „ „ „ „	2375 „ „
„ 1911 „ „ „ „	2541 „ „

În mediu se revine pe an 2204 milioane de coroane.

*

„Banca Națională a României“. Situațiunea sumară la 5 Septembrie 1915 în comparație cu 6 Sept. 1914 prezintă următoarele cifre:

Activ: Stoc metalic: Lei 273.871,414 și anume: aur (monete) Lei 172.577,104, aur depozitat L 25.220,000, aur (lingouri) L 260,000, disponibil și trate considerate ca aur L 75.814,310, (în 1914 L 210.107,963 și anume: aur (monete) L 153.235,674, aur depozitat —, aur (lingouri) 100,000, disp. și trate cons. ca aur Lei 56.772,289). Argint și diverse monete: Lei 436,691 (în 1914 Lei 609,139). Efecte scontate Lei 202.656,402 (în 1914 Lei 257.792,529). Împrumuturi pe efecte publice în cont-curent: L 50.422,303 (în 1914 L 112.892,268). Împrumutul Statului de 15 mil. fără dobândă (1901): Lei 11.273,958 (în 1914 L 11.273,958). Împrumutul în cont-curent pe bônuri de tezaur 3% aur (1914 și 1915): L 245.501,348 (în 1914 Lei —). Efectele cap. social: Lei 10.699,576 (în 1914 Lei 11.999,357). Efectele fond. de rezervă: Lei 16.407,177 (în 1914 Lei 16.759,377). Efectele fondului amort. imobil., mobil. și mașinilor Lei 3.956,681 (în 1914 Lei 4.036,281). Imobile Lei 6.738,025 (în 1914 Lei 6.738,815). Mobilier și mașini de imprimerie: Lei 1.111,153 (în 1914 Lei 1.088,511). Cheltuieli de administrațiune: Lei 793,506 (în 1914 Lei 760,509). Efecte și alte valori în păstrare: Lei 139.112,216 (în 1914 Lei 135.542,970). Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Impr. Statului: Lei 300.000,000 (în 1914 Lei —). Efecte în gaj și în păstrare provizorie: Lei 164.319,741 (în 1914 Lei 256.776,822). Conturi curente: Lei 20.804,489, (în 1914 Lei 37.681,631). Conturi de valori: Lei 21.752,310 (în 1914 Lei 23.137,972). Conturi diverse: L 39.518,300 (în 1914 Lei 7.570,953).

Pasiv: Capital: L 12.000,000 (în 1914 L 12.000,000). Fond de rezervă: L 39.804,376 (în 1914 L 37.203,800). Fondul amort. imobil., mobil. și mașinilor: L 5.907,700 (în 1914 L 5.526,192). Bilete de bancă în circulațiune L 714.567,890 (în 1914 Lei 558.077,595). Profit și Pier-

dere: L 4.902,667 (în 1914 L 3.810,594). Dobânzi și beneficii diverse: Lei 2.847,664 (în 1914 Lei 3.252,123). Conturi-curente și recepse la vedere: Lei 54.291,226 (în 1914 Lei 25.609,400). Efecte și alte valori de restituit: Lei 603.431,957 (în 1914 Lei 392.319,792). Conturi diverse: Lei 71.621,810 (în 1914 Lei 56.969,550).

Taxa: Scont 6%, dobânda 7%.

SUMAR.

Partea noastră la împrumuturile de războiu. — Ioan Micu Moldovanu. — Constatări juste. — Bilanțul general al băncilor noastre pe anul 1913. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronică*: Taxele de export, «Severineana» societ. comercială în Caransebeș, Al treilea împrumut de războiu în Germania, Circulațiunea de bancnote, Banca Națională a României.

„CRIȘANA“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Brad.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de funcționar la centrala institutului «Crișana» din Brad, se publică concurs cu termen până la 14 Octombrie a. c.

- salariu K. 1,200.—;
- 15% adaus de scumpete;
- K. 300.— bani de cvartir;
- tantiema statutară.

Dela reflectanți să cere ca să documenteze, că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posedă în afară de limba română, limba maghiară eventual și cea germană, în scris și vorbit și că au și praxă de bancă.

Postul e a se ocupa la 25 Octombrie, sau cel mult la 1 Noembrie 1915.

(1—2)

Direcțiunea.

Banca Austro-Ungară

(un studiu amănunțit despre trecutul, organizația, operațiunile și importanța băncii noastre de emisiune)

de

Ioan I. Lăpădatu.
prof. de științe comerc.

Se poate comanda dela administrația »*Revistei Economice*«, cu prețul de 1 coroană.

Bilanțul general al băncilor române pe anul 1913.

ACTIVE.		PASIVE.	
	K		K
Numărar	3.340,181	Capital societar	34.924,476
Escont	113.032,635	Fond de rezervă	13.191,075
Escont ipotecar	40.455,274	Fond de pensiune	3.221,029
Credite ipotecare	41.027,186	Fond cultural și filantropic	345,725
Credite personale	5.894,633	Fondul scrisurilor fonciare «Albina»	560,000
Credite de cont-curent	15.244,985	Depuneri spre fructificare — 4300	109.248,724
Efecte	14.788,253	Reescont	47.208,398
Efecte fondului pentru scrisori fonciare	562,029	Imprumuturi ipotecare cedate	5.578,352
Efectele fondului de pensiune	798,678	Scrisuri fonciare «Albina»	11.287,500
Lombard	551,895	Credite de cont-curent	2.892,208
Realități	7.943,039	Lombard	2.501,130
Diverși debitori	1.264,131	Imprumuturi ipotecare pe case	757,918
Interese transitoare	552,499	Diverși creditorii	6.510,259
Mobilier	271,670	Dividendă nereclamată	51,562
		Interese transitoare	2.880,770
		Profit curat	4.561,962
	<u>245.727,088</u>		<u>245.727,088</u>

Cumpărăm nuci

cu prețul de zi, în cantități cât de mari. Producenții să-și facă ofertele lor cu posibilă grabă.

Plata se face la preluare.

Băncile surori ne fac un prețios serviciu prin aducerea avizului nostru la cunoștința celor interesați.

„AGRICOLA“

Hunedoara — Vajdahunyad.

(2—3)

Drepturile, datorințele și răspundibilitatea

membrilor din direcțiune

și

Drepturile, datorințele și răspundibilitatea

comitetului de supraveghiere

de

Alfred Kormos.

directorul revistei „Magyar Pénzügy“

traduceri autorizate de

Constantin Popp,

funcționar la Centrala inst. de credit și de econ. „Albina“.

Se pot comanda la traducător în Sibiu sau la Librăria arhidiecezană din Sibiu cea dintâi cu prețul de K 3.—, iar cea din urmă cu prețul de K 1.50.